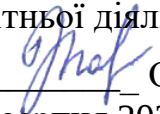

**Заклад вищої освіти
«ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

ІНСТИТУТ БІОМЕДИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

**КАФЕДРА МІКРОБІОЛОГІЇ, СУЧАСНИХ БІОТЕХНОЛОГІЙ,
ЕКОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор
з освітньої діяльності

 Оксана КОЛЯДА
«30» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК ОСНОВИ ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

освітня програма «Терапевтичне садівництво»

освітнього ступеня «магістр»

галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

спеціальність 206 Садово-паркове господарство

Вид дисципліни: вибіркова
Обсяг, кредитів: 5 кредитів
Форма підсумкового контролю: іспит

Київ – 2024 рік

Робоча програма «Основи заповідної справи в Україні» для здобувачів освіти за галуззю знань 20 Аграрні науки та продовольство, спеціальністю 206 Садово-паркове господарство , освітнього ступеня «магістр». К. : Університет «Україна», 2024. 41 с.

Розробник програми:

Ольга МЕЛЕЖИК, к.б.н., доцент кафедри мікробіології, сучасних біотехнологій, екології та імунології Інституту біомедичних технологій

Викладач:

Ольга МЕЛЕЖИК, к.б.н., доцент кафедри мікробіології, сучасних біотехнологій, екології та імунології Інституту біомедичних технологій

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри мікробіології, сучасних біотехнологій, екології та імунології

Протокол від 30 серпня 2024 року № 1

ПЕРЕВІРЕНО

Завідувач кафедри

Тетяна ТУГАЙ

30.08.2024 р.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної / наукової) програми

ТЕРАПЕВТИЧНЕ САДІВНИЦТВО

(назва освітньої програми)

Гарант
освітньої професійної
програми

(підпис)

Валентина МОВЧАН

(прізвище та ініціали)

30 серпня 2024 р.

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	2024/2025	2025/2026	2026/2027	2027/2028
Дата засідання кафедри/циклової комісії	30.08.2024			
№ протоколу	1			
Підпис завідувача кафедри/голови циклової комісії				

Матеріали до курсу розміщено на сайті Інтернет-підтримки освітнього процесу <http://vo.ukraine.edu.ua/> за посиланням: <https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=13978>.

Робочу програму перевірено

Завідувач кафедри

Тетяна ТУГАЙ

30.08.2024 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній/освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Загальний обсяг кредитів – 5	Галузь знань 20 Аграрні науки	Вид дисципліни обов’язкова	
Загальний обсяг годин – 150	Спеціальність 206 Садово-паркове господарство		
Модулів – 1	Освітня програма Терапевтичне садівництво (назва)	Цикл підготовки загальний	
Змістових модулів – 2			
	Мова викладання, навчання та оцінювання: українська	Рік підготовки:	
		2-й	2-й
		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних – 3 самостійної роботи – 7	Освітній/освітньо-професійний ступінь: магістр	20 год	4 год
		Практичні, семінарські	
20 год		4 год	
Лабораторні			
год		год	
Самостійна робота			
110 год		142 год	
Індивідуальні завдання: не передбачено			
Вид семестрового контролю: іспит			
Частка аудиторних занять становить: для денної форми здобуття освіти – 29% для заочної форми здобуття освіти – 7,3%			

Програма дисципліни виконується в повному обсязі незалежно від форми здобуття освіти.

Аудиторне навантаження заочної форми становить 25% від аудиторного навантаження денної форми здобуття освіти.

Здобувачі освіти заочної форми здобуття освіти мають виконати 100% програми дисципліни, тобто виконати всі практичні, лабораторні, контрольні роботи заплановані програмою дисципліни і прикріпити їх на платформу Інтернет-підтримки освітнього процесу Moodle, а теоретичний матеріал опанувати за наявними матеріалами до лекцій (за винятком вступної ознайомчої лекції). Під час сесії для заочної форми здобуття освіти проводять вступні лекції, консультації та контрольні заходи (заліки та іспити).

Задля підтримки здобувачів освіти заочної форми здобуття освіти для здобуття ними усіх запланованих освітньою програмою компетентностей і програмних результатів навчання, університет надає додаткову можливість бажаючим здобувачам освіти заочної форми доєднатись за розкладом до аудиторних занять здобувачів освіти денної форми здобуття освіти.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ: засвоєння необхідного мінімуму знань про екополітичні, теоретичні та практичні основи, нормативно-правове, наукове та інституційне забезпечення заповідної справи та формування навичок із охорони та управління об'єктами і територіями природно-заповідного фонду (ПЗФ) та екомережі, їх створення та розширення.

ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ – навчити здобувачів освіти:

- застосовувати набуті знання для наукового обґрунтування створення об'єктів та територій ПЗФ та управління ними;
- знати основні структурні підрозділи созології;
- розуміти категорії природо-заповідних об'єктів, фактори, види і ступінь техногенного впливу на них;
- знати класифікацію функцій заповідних екосистем;
- знати та застосовувати на практиці знання щодо охоронних заходів, способів збереження біорізноманіття, можливості використання видів, що підлягають охороні, у терапевтичних осередках та гарденотерапії;
- основні державні та міжнародні охоронні конвенції, угоди та списки;
- методи проведення екомоніторингу та створення літопису природи;
- напрямки та методи екологічної освіти та терапевтичної роботи на території заповідних об'єктів.
- проведення наукових досліджень, моніторингу, рекреаційної, освітньої та інформаційної діяльності об'єктів-установ ПЗФ.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення дисципліни здобувачі освіти повинні

знати:

- основні структурні підрозділи созології;
- категорії природо-заповідних об'єктів, фактори, види і ступінь техногенного впливу на них;
- класифікацію функцій заповідних екосистем, можливість їхнього застосування у терапевтичному садівництві;
- основні державні та міжнародні охоронні конвенції, угоди та списки;
- принципи виділення та оцінки заповідних територій,
- методи проведення екомоніторингу та створення літопису природи;
- напрямки та методи екологічної освіти на території заповідних об'єктів.

вміти:

- оцінювати поліфункціональну роль та пріоритетні критерії цінності природо-заповідного об'єкта, проєктувати можливість його використання у гарденотерапії;
- визначати пріоритетні критерії цінності об'єктів та територій, що підлягають охороні;
- виділяти, описувати та формувати положення заповідання об'єктів цінних екосистем;
- проводити екологічний моніторинг та формувати літопис природи;
- застосовувати знання для наукового обґрунтування створення об'єктів та територій ПЗФ та управління ними;
- аналізувати та використовувати види рослин, що підлягають охороні, у терапевтичних практиках;
- оцінювати функціональну роль та пріоритетні критерії цінності природо-заповідного об'єкту та території;
- формувати осередки збереження біорізноманіття.

Вивчення дисципліни реалізовує компетентності, зазначені в Стандарті:

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність розробляти та управляти проєктами.

ФК 7. Здатність оцінювати розмір шкоди, заподіяної об'єктам садово-паркового господарства та об'єктам культурної спадщини при порушенні природоохоронного або містобудівного законодавства.

ФК 11. Здатність прогнозувати наслідки, знаходити ефективні рішення в плануванні і реалізації проєктів із урахуванням наявних обмежень.

ФК 13. Здатність планувати та здійснювати збір, обробку, аналіз і систематизацію науково-технічної інформації з теми дослідження, обирати методи і засоби розв'язання складних задач професійної діяльності.

ФК 16. Здатність застосовувати інноваційні технології озеленення та оздоровлення в садово-парковому господарстві і гарденотерапії.

ФК 17. Здатність оптимізувати зелені насадження та їхній видовий склад із урахуванням засад конструктивної екології, пермакультури та терапевтичного садівництва.

ФК 18. Здатність проектувати та облаштовувати терапевтичні сади різного функціонального призначення для відновлення здоров'я, соціальної реабілітації та досягнення продовольчого суверенітету.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні засади заповідної справи. Природно-заповідний фонд України

Тема 1. Поняття і зміст заповідної справи. Історичні етапи становлення. Пріоритетні критерії цінності природно-заповідних територій.

Тема 2. Природоохоронне законодавство України. Основні міжнародні законодавчі акти в галузі природозаповідання.

Тема 3. Сучасний етап розвитку природно-заповідної справи в Україні. Нормативно-правові засади функціонування ПЗФ України.

Тема 4. Структура природно-заповідного фонду України. Поліфункціональність природно-заповідних територій. Режими охорони природно-заповідних територій та їхня реалізація.

Тема 5. Характеристика об'єктів ПЗФ України. Екологічна мережа України та сучасні принципи її формування з урахуванням потенціалу використання.

Змістовий модуль 2. Наукова, охоронна та рекреаційна діяльність на об'єктах ПЗФ

Тема 6. Проблеми збереження біорізноманіття: Червона книга України. Зелена книга України, Червоні списки.

Тема 7. Наукові дослідження на природно-заповідних територіях в Україні. Літопис природи.

Тема 8. Рекреаційне та гарденотерапевтичне використання природно-заповідних територій. Планування терапевтичних ділянок у межах об'єктів ПЗФ.

Тема 9. Терапевтичне садівництво як просвітницька та природозбережувальна діяльність у галузі збереження біорізноманіття.

Тема 10. Природно-заповідні категорії країн Європи і світу. Моніторинг природно-заповідних територій.

Дисципліна, вивчення якої обов'язково передусь цій дисципліні: «Основи екології».

Постреквізити: написання та захист кваліфікаційної магістерської роботи.

Міжпредметні зв'язки:

1. Ботаніка.
2. Зоологія.
3. Екологія та екологічна етика.

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.	
		у тому числі							у тому числі						
	л	сем	пр	лаб	інд		л	сем	пр	лаб	інд				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні засади заповідної справи. Природно-заповідний фонд України															
Тема 1. Поняття і зміст заповідної справи. Історичні етапи становлення. Пріоритетні критерії цінності природно-заповідних територій.	14	2		2			10	15	1					14	АР: лекція, практичне заняття СР: опрацювання матеріалу Тестування
Тема 2. Природоохоронне законодавство України. Основні міжнародні законодавчі акти в галузі природозаповідання.	15	2		2			11	15			1			14	АР: лекція, практичне заняття СР: опрацювання матеріалу Тестування
Тема 3. Сучасний етап розвитку природно-заповідної справи в Україні. Нормативно-правові засади функціонування ПЗФ України.	15	2		2			11	14						14	АР: лекція, практичне заняття СР: опрацювання матеріалу Тестування
Тема 4. Структура природно-заповідного фонду України. Поліфункціональність природно-заповідних територій. Режим охорони природно-заповідних територій та їхня реалізація.	15	2		2			11	15	1					14	АР: лекція, практичне заняття СР: опрацювання матеріалу Тестування
Тема 5. Характеристика об'єктів ПЗФ України. Екологічна мережа України та сучасні принципи її формування з урахуванням потенціалу використання.	15	2		2			11	15			1			14	АР: лекція, практичне заняття СР: опрацювання матеріалу Тестування
Модульний контроль	1						1	1						1	Контрольна робота
Разом за змістовим модулем 1	75	10		10			55	75	2		2			71	
Змістовий модуль 2. Наукова, охоронна та рекреаційна діяльність на об'єктах ПЗФ															
Тема 6. Проблеми збереження біорізноманіття: Червона книга України. Зелена книга України, Червоні списки.	14	2		2			10	15	1					14	АР: лекція, практичне заняття СР: опрацювання матеріалу Тестування
Тема 7. Наукові дослідження на природно-заповідних територіях в Україні. Літопис природи.	15	2		2			11	15			1			14	АР: лекція, практичне заняття СР: опрацювання матеріалу Тестування

Тема 8. Рекреаційне та гарденотерапевтичне використання природно-заповідних територій. Планування терапевтичних ділянок у межах об'єктів ПЗФ.	15	2		2				11	14	15	1				14	АР: лекція, практичне заняття СР: опрацювання матеріалу Тестування
Тема 9. Терапевтичне садівництво як просвітницька та природозбережувальна діяльність у галузі збереження біорізноманіття.	15	2		2				11	15			1			14	АР: лекція, практичне заняття СР: опрацювання матеріалу Тестування
Тема 10. Природно-заповідні категорії країн Європи і світу. Моніторинг природно-заповідних територій.	15	2		2				11	14						14	АР: лекція, практичне заняття СР: опрацювання матеріалу Тестування
Модульний контроль	1							1	1						1	Контрольна робота
Разом за змістовим модулем 2	75	10		10				55	75	2		2			71	
Усього годин	150	20		20				110	150	4		4			142	

Примітки: АР – аудиторна робота, СР – самостійна робота,

4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни «Основи заповідної справи в Україні»

Разом: 150 год, лекції – 20 год, семінарські заняття – 20 год, самостійна робота – 110 год, підсумковий контроль – 2 год.

Модулі	Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				
Назва модуля	Науково-теоретичні засади заповідної справи. Природно-заповідний фонд України					Наукова, охоронна та рекреаційна діяльність на об'єктах ПЗФ				
К-сть балів за модуль	22 бали					26 балів				
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Теми лекцій	Тема 1. Поняття і зміст заповідної справи. Історичні етапи становлення. Пріоритетні критерії цінності природно-заповідних територій.	Тема 2. Природоохоронне законодавство України. Основні міжнародні законодавчі акти в галузі природозаповідання.	Тема 3. Сучасний етап розвитку природно-заповідної справи в Україні. Нормативно-правові засади функціонування ПЗФ України.	Тема 4. Структура ПЗФ України. Поліфункціональність природно-заповідних територій. Режими охорони природно-заповідних територій та їх реалізація.	Тема 5. Характеристика об'єктів ПЗФ України. Екологічна мережа України та сучасні принципи її формування з урахуванням потенціалу використання.	Тема 6. Проблеми збереження біорізноманіття Червона книга України. Зелена книга України, Червоні списки.	Тема 7. Наукові дослідження на природно-заповідних територіях в Україні. Літопис природи.	Тема 8. Рекреаційне та гарденотерапевтичне використання природно-заповідних територій. Планування терапевтичних ділянок у межах об'єктів ПЗФ.	Тема 9. Терапевтичне садівництво як просвітницька та природозберезувальна діяльність у галузі збереження біорізноманіття.	Тема 10. Природно-заповідні категорії країн Європи і світу. Мониторинг природно-заповідних територій.
Теми практичних занять	Правове забезпечення заповідної справи в Україні. Конвенція про збереження біорізноманіття та інші міжнародні угоди та конвенції, учасницею яких є Україна	Охорона флори та фауни України. Червона книга України. «Зелена книга України» і охорона рідкісних і зникаючих фітоценозів України	Класифікація природно-заповідного фонду України. Природні території особливої охорони. Значення ПЗФ Порівняльна характеристика об'єктів ПЗФ України з категоріями МСОП	ПЗ та НПП України їх роль у збереженні унікальних та типових екосистем, біорізноманіття та геобіологічного різноманіття видів, відтворення та ефективного використанні природних комплексів та об'єктів. Рекреаційний потенціал об'єктів ПЗФ	Національна та міжнародна екомережа. Резервати державного та міжнародного значення	Управління в галузі організації, охорони та використання ПЗФ. Державний контроль за дотриманням встановленого режиму територій та об'єктів ПЗФ	«Програма Літопис природи» для заповідників та національних природних парків України. Порядок створення та оголошення територій та об'єктів ПЗФ України. Зонування території та її раціональне використання	Нормативні документи, що регламентують наукову, освітню та рекреаційну діяльність заповідників та національних природних парків України	Застосування пріоритетних критеріїв визначення цінності для природно-заповідних територій. Території ПЗФ як об'єкти гарденотерапії	Проведення моніторингу на територіях та об'єктах ПЗФ України. Терапевтичні сади як осередки збереження раритетного біорізноманіття
Практичні роботи	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал
Тести	20 балів					20 балів				
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (10 балів)					Модульна контрольна робота (10 балів)				
Підсумковий контроль	Залік (підсумкова тестова робота) 30 балів									

4.3. Форми організації занять

4.3.1. Теми практичних занять

Назва теми	К-ть годин
1. Правове забезпечення заповідної справи в Україні. Конвенція про збереження біорізноманіття та інші міжнародні угоди та конвенції, учасницею яких є Україна.	2
2. Охорона флори та фауни України. Червона книга України. «Зелена книга України» і охорона рідкісних і зникаючих фітоценозів України.	2
3. Класифікація природно-заповідного фонду України. Природні території особливої охорони. Значення ПЗФ Порівняльна характеристика об'єктів ПЗФ України з категоріями МСОП.	2
4. Природний заповідник та національний природний парк України їх роль у збереженні унікальних та типових екосистем, біорізноманіття та генофонду видів, відтворенні та ефективному використанні природних комплексів та об'єктів. Рекреаційний потенціал об'єктів ПЗФ.	2
5. Національна та міжнародна екомережа. Резервати державного та міжнародного значення	2
6. Управління в галузі організації, охорони та використання ПЗФ. Державний контроль за дотриманням встановленого режиму територій та об'єктів ПЗФ. Конвенція про збереження біорізноманіття та інші міжнародні угоди та конвенції, учасницею яких є Україна.	2
7. «Програма Літопис природи» для заповідників та національних природних парків України. Порядок створення та оголошення територій та об'єктів ПЗФ України. Зонування території та її раціональне використання.	2
8. Нормативні документи, що регламентують наукову, еколого-освітню та рекреаційну діяльність заповідників та національних природних парків України.	2
9. Застосування пріоритетних критеріїв визначення цінності для природно-заповідних територій. Території ПЗФ як об'єкти гарденотерапії.	2
10. Проведення моніторингу на територіях та об'єктах ПЗФ України. Терапевтичні сади як осередки збереження раритетного біорізноманіття.	2
Всього	20

4.3.2. Самостійна робота здобувачів освіти

Самостійна робота здобувачів освіти з дисципліни «Заповідна справа» передбачає такі види робіт:

- самостійна робота здобувача освіти під час аудиторних занять;
- робота над конспектами лекцій, підготовка до практичних робіт;
- вивчення навчального матеріалу за підручниками, навчальними посібниками, методичними вказівками, опрацювання матеріалу за першоджерелами, науковою і спеціальною літературою;
- робота з матеріалами дистанційного курсу, розміщеного на платформі дистанційного навчання Moodle;
- робота з бібліотечними фондами та дистанційними джерелами з метою пошуку необхідної інформації.

Теми самостійної роботи здобувачів освіти

№ з/п	Тематика	К-ть годин
1.	Екологічний моніторинг та його значення	4
2.	Екологічний, економічний та заповідний напрям природоохоронних дій	5
3.	Глобальний екологічний вплив на рослинний покрив та тваринний світ Землі	5
4.	Відповідальність за порушення режиму природно-заповідних об'єктів	6
5.	Принципи та критерії виділення заповідних територій	4
6.	Міжнародне та національне законодавство в галузі охорони фіторізноманіття	4
7.	Дендрологічні парки в Україні, їхнє рекреаційне та потенційне терапевтичне значення	5
8.	Основні закони з охорони заповідних об'єктів в Україні	5
9.	Антропогенні зміни природного середовища та їхні екологічні наслідки. Позитивні та негативні наслідки діяльності людини на об'єктах ПЗФ	6
10.	Критерії, яким мають відповідати території для організації об'єктів природно-заповідного фонду, потенційні зони рекреаційного використання	6
11.	Охорона територій та контроль за дотриманням режиму заповідних територій	5
12.	Державний кадастр територій та об'єктів ПЗФ України	5
13.	Концепція екологічної мережі України. Порівняння представленості видів у Червоній книзі України (2-е та 3-є видання)	5
14.	Міжнародні програми та проєкти збереження біорізноманіття. Структура природоохоронних баз даних	5
15.	Науково-дослідні ділянки як категорія заповідного фонду	4

16.	Парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва в Україні та їхнє потенційне гарденотерапевтичне облаштування	6
17.	Участь громадськості у природоохоронній діяльності, терапевтичне садівництво як об'єкт збереження біорізноманіття та екологічної просвітницької діяльності	4
18.	Наукова, науково-дослідна та рекреаційна робота на об'єктах ПЗФ	5
19.	Проектування екомережі з аспектами терапевтичного садівництва. Поліфункціональне значення заповідних екосистем та оптимізація їх охоронного режиму	5
20.	Вивчення перспектив широкої організації мікрозаповідників на території України. Відновлення екосистем та їхніх складових	6
21.	Штучно створені природно-заповідні об'єкти та їхнє потенційне рекреаційне й терапевтичне значення	5
22.	Визначення ресурсної цінності природно-заповідного фонду. Війна та довкілля: природоохоронні території, які постраждали	5
	Всього	110

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Ба ли	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні засади заповідної справи. Природно-заповідний фонд України			
Екологічний моніторинг та його значення. Екологічний, економічний та заповідний напрям природоохоронних дій	Виконання практичної роботи. Тестування Модульна контрольна робота		I
Глобальний екологічний вплив на рослинний покрив та тваринний світ Землі. Міжнародне та національне законодавство в галузі охорони фіторізноманіття	Виконання практичної роботи. Тестування Модульна контрольна робота		II
Принципи та критерії виділення заповідних територій. Відповідальність за порушення режиму природно-заповідних об'єктів	Виконання практичної роботи. Тестування Модульна контрольна робота		III
Основні закони з охорони заповідних об'єктів в Україні. Антропогенні зміни природного середовища та їхні екологічні наслідки. Позитивні та негативні наслідки діяльності людини на об'єктах ПЗФ	Виконання практичної роботи. Тестування Модульна контрольна робота		IV
Дендрологічні парки в Україні, їхнє рекреаційне та потенційне терапевтичне значення	Виконання практичної роботи. Тестування Модульна контрольна робота		V
Критерії, яким мають відповідати території для організації об'єктів природно-заповідного фонду, потенційні зони рекреаційного використання. Державний кадастр територій та об'єктів ПЗФ України. Охорона територій та контроль за дотриманням режиму заповідних територій	Виконання практичної роботи. Тестування Модульна контрольна робота		VI
Концепція екологічної мережі України. Порівняння представленості видів у Червоній книзі України (2-е та 3-є видання). Міжнародні програми та проєкти збереження біорізноманіття. Структура природоохоронних баз даних	Виконання практичної роботи. Тестування Модульна контрольна робота		VII
Науково-дослідні ділянки як категорія заповідного фонду. Парки –	Виконання практичної роботи. Тестування		VIII

пам'ятки садово-паркового мистецтва в Україні та їхнє потенційне гарденотерапевтичне облаштування	Модульна контрольна робота		
Участь громадськості у природоохоронній діяльності, терапевтичне садівництво як об'єкт збереження біорізноманіття та екологічної просвітницької діяльності. Наукова, науково-дослідна та рекреаційна робота на об'єктах ПЗФ	Виконання практичної роботи. Тестування Модульна контрольна робота		IX
Проектування екомережі з аспектами терапевтичного садівництва. Поліфункціональне значення заповідних екосистем та оптимізація їх охоронного режиму. Вивчення перспектив широкої організації мікрозаповідників на території України. Відновлення екосистем та їхніх складових	Виконання практичної роботи. Тестування Модульна контрольна робота		X
Штучно створені природно-заповідні об'єкти та їхнє потенційне рекреаційне й терапевтичне значення. Визначення ресурсної цінності природно-заповідного фонду. Війна та довкілля: природоохоронні території, які постраждали	Виконання практичної роботи. Тестування Модульна контрольна робота		XI

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

– *словесні*: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), пояснення, бесіда;

– *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;

– *практичні*: ситуативні вправи, практичні завдання.

2. За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів освіти з джерелами інформації, виконання тестових завдань, самостійна пошукова робота.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні екскурсії, демонстрації, створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості, створення власних проєктів.

5.3. Інклюзивні методи навчання

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога. Вважаємо, що неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.

6. Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.

7. Спеціальні методи педагогічної корекції, які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень, викликаних спільною причиною. До спеціальних методів корекційної роботи належать: суб'єктивно-прагматичний метод, метод заміщення.

Методика навчання (як система) – організований набір методів, прийомів, засобів і форм навчання, який використовуються для досягнення освітніх цілей.

Методика є структурованим застосуванням методів – організоване використання різних методів і прийомів, яке обумовлено специфікою освітнього процесу або діяльності. Вона описує як саме, в якій послідовності і в яких умовах застосовуються певні методи для досягнення результату.

Методика навчання може включати в себе різні методи, стратегії, підходи, засоби навчання (аудіовізуальні матеріали, інтернет-ресурси, дидактичні ігри тощо) і системи організації роботи (до прикладу: поетапне вивчення лексики, розвиток навичок письмового та усного мовлення).

Методика викладання навчальної дисципліни — вибір викладачем та застосування методів для ефективного засвоєння матеріалу здобувачами освіти.

Методика навчання для здобувачів освіти з вадами та порушеннями здоров'я має важливі відмінності, які враховують індивідуальні потреби кожного типу порушень і передбачає модифікацію форм роботи та типів завдань для таких здобувачів освіти.

Кожен тип інвалідності має свої специфічні потреби, і тому підхід до навчання має бути адаптованим, щоб забезпечити максимальну ефективність для здобувачів освіти. Враховуючи різні види порушень (порушення слуху, зору, рухової активності, когнітивні порушення тощо), методика вивчення буде різною. Використання адаптованих технологій, інклюзивних методів та індивідуальних підходів дозволяє забезпечити ефективне навчання для всіх здобувачів освіти, незалежно від типу інвалідності.

Методика навчання для здобувачів освіти з вадами слуху

Для здобувачів освіти з вадами слуху основним викликом є відсутність або обмеження слухового сприйняття, що може ускладнити процес вивчення мови через усне спілкування та аудіоматеріали. Адаптованими методиками є:

Жестова мова: Якщо здобувач освіти має ваду слуху та використовує жестову мову як основний засіб комунікації, то вивчення дисципліни проводиться через переклад на жестову мову (із залученням відповідного спеціаліста чи фрагментів відео із дублюючим перекладом на жестову мову), зокрема для усного компоненту. Програми з навчання для таких здобувачів освіти можуть включати використання перекладачів жестової мови під час лекцій.

Субтитри: Всі відеоматеріали, які використовуються на заняттях (фільми, навчальні відео), мають субтитри, що дозволяє здобувачам освіти з вадами слуху ознайомлюватися з мовними структурами та словником.

Адаптовані навчальні матеріали: Використання візуальних методів, таких як ілюстрації, діаграми, картки з лексикою, допомагає краще засвоювати матеріал. Також створюються текстові файли або аудіоматеріали з субтитрами для покращення розуміння контексту.

Практика усного мовлення через письмове спілкування: Оскільки здобувачі освіти нечують мовлення, замість усної практики для такої категорії

здобувачів освіти фокусується увага на письмових завданнях, інтерактивних тестах і вправах, що включають роботу з текстами (письмові відповіді, розпізнавання лексики та граматики через текст).

Методика навчання для здобувачів освіти з вадами зору

У здобувачів освіти з порушеннями зору основною проблемою є труднощі з візуальним сприйняттям інформації, тому методика навчання адаптована до аудіо- та тактильних матеріалів.

Технології для читання з екрану: Використання програм для читання з екрану, таких як JAWS або NVDA, дозволяє здобувачам освіти з порушеннями зору слухати текстовий матеріал. Це забезпечує доступ до електронних підручників, презентацій та інших навчальних ресурсів.

Адаптація навчальних матеріалів: Усі текстові матеріали надаються у форматі для читання з екрану або у шрифті Брайля. Це дає можливість здобувачам освіти не тільки читати, але й активно працювати з навчальними матеріалами.

Озвучення текстів: Використання спеціальних додатків для озвучування текстів або аудіокниг допомагає здобувачам освіти вивчати нові слова та фрази на слух, а також слухати приклади правильного вимовлення.

Аудіовізуальні завдання: Для таких здобувачів освіти використовуються аудіовправи, зокрема з вимови та слухової практики. Це дозволяє розвивати навички аудіювання та вимови, хоча й без візуального сприйняття.

Інтерактивні вправи на слух: Заняття включають завдання, орієнтовані на слухове сприйняття мови (завдання на розпізнавання вимови, на відмінності в інтонації, акценті тощо).

Методика навчання для здобувачів освіти з руховим порушеннями

Здобувачі освіти з руховими порушеннями, як правило, мають фізичні обмеження, які можуть вплинути на їхню здатність використовувати традиційні навчальні засоби, але їхні когнітивні та мовні навички, як правило, не порушені. З цією метою освітній процес відповідно адаптований для зручності та доступності.

Онлайн-навчання та доступ до цифрових матеріалів: Онлайн платформи дозволяють здобувачам освіти з руховими порушеннями навчатися без необхідності фізично перебування в аудиторії, а також допомагають уникнути труднощів із переміщенням.

Інтерфейси з підтримкою доступу: Використання програмного забезпечення та навчальних платформ, що підтримують голосові команди або дають можливість здійснювати навчання за допомогою спеціальних пристроїв для вводу (як-от пристрої для управління комп'ютером через рухи очей чи голівки).

Адаптація завдань для письмових відповідей: Враховуючи фізичні обмеження, здобувачі освіти можуть використовувати голосові помічники для виконання завдань або адаптовані клавіатури та інші технології для зручного

введення тексту. Також враховується обсяг виконаних письмових завдань та швидкість проходження онлайн тестів, написання підсумкових робіт.

Методика навчання для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями

Когнітивні порушення можуть включати труднощі з пам'яттю, увагою, сприйняттям інформації. Здобувачі освіти з такими порушеннями потребують адаптованих методик навчання, щоб забезпечити доступність матеріалу та поступове засвоєння нової інформації.

Розбиття матеріалу на малі блоки: Заняття структуруються (матеріал поділяється на малі частини), що дозволяє легше засвоювати інформацію та допомагає зберігати увагу на кожному етапі навчання.

Часті повторення та практичні вправи: Регулярне повторення пройденого матеріалу, використовуючи ігрові методи чи інші інтерактивні вправи.

Візуальні допоміжні засоби: Використання карток із лексикою, діаграм, малюнків допомагає здобувачам освіти з когнітивними порушеннями краще засвоювати мову.

Мультисенсорні підходи: Для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями використовуються різні сенсорні канали (слух, зір, дотик), щоб стимулювати запам'ятовування та розуміння.

Методика навчання для здобувачів освіти із психічними порушеннями

Психічні порушення можуть включати депресії, тривожні розлади, посттравматичний стресовий синдром тощо, які можуть негативно впливати на здатність до концентрації, мотивацію та емоційний стан під час навчання.

Індивідуальний підхід: здобувачі освіти з психічними порушеннями потребують більш гнучкого підходу, наприклад, менших навантажень, частих перерв або персоналізованих уроків.

Підтримка в навчанні через терапевтичні методи: Залучення психологів або консультантів до освітнього процесу допомагає здобувачам освіти подолати емоційні труднощі.

Створення безпечного та підтримуючого середовища: Створення атмосфери довіри та підтримки, де здобувач освіти може вільно звернутися за допомогою або адаптувати темп навчання до своїх потреб.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається із трьох змістових модулів.

Результати навчальної діяльності здобувачів освіти оцінюються за 100-бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки здобувачам освіти, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності здобувачів освіти, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики (виконання тестових завдань).

Реферативні дослідження та есе, які виконує здобувач освіти за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв здобувачем освіти повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді здобувача освіти наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але здобувач освіти спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється здобувачу освіти, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхнева, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувачеві освіти, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

6.2. Система оцінювання роботи здобувачів освіти упродовж семестру

Вид діяльності здобувача освіти	Максимальна кількість балів за одиницю	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
I. Обов’язкові					
1.1. Відвідування лекцій	0				
1.2. Виконання практичних занять	1	5	5	1	5
1.3. Виконання завдань самостійної роботи					
1.4. Тестування	4	5	20	5	20
1.5. Виконання модульної контрольної роботи	10	1	10	1	10
Разом		-	35	-	35
Максимальна кількість балів за обов’язкові види роботи: 70 балів					

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
54 – 60 та більше	відмінно	5	A	відмінно
45 – 53	добре	4	BC	добре
36 – 44	задовільно	3	DE	задовільно
21 – 35	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 20		2	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6.4. Оцінка за іспит: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
25 – 30 та більше	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
20 – 25	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
15 – 20	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
10 – 15	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 10		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.5. Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	<i>відмінно</i>	5	<i>зараховано</i>	A	<i>відмінно</i>
82 – 89	<i>добре</i>	4		B	<i>добре (дуже добре)</i>
75 – 81	<i>добре</i>	4		C	<i>добре</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>	3		D	<i>задовільно</i>
60 – 63	<i>задовільно</i>	3		E	<i>задовільно (достатньо)</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	2	<i>не зараховано</i>	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 34	<i>незадовільно</i>	2		F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.6. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти до іспиту

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	30	не біль- ше 100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

6.7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

(у вигляді комп'ютерного тестування)

1. Стан заповідної справи в Україні
2. Фактори зменшення біорізноманіття на Землі
3. Антропогенні зміни природного середовища та їхні екологічні наслідки
4. Заповідна справа, її предмет, об'єкт, завдання і методи вивчення
5. Теоретичні засади заповідної справи
6. Основні напрями природоохоронних дій в Україні
7. Екологічний, економічний та заповідний напрям природоохоронних дій
8. Основні підрозділи созології, їх приклади
9. Система природозаповідних територій
10. Збереження генофонду, фауністичних та ландшафтних комплексів
11. Пріоритетний розвиток груп високої категорії заповідності
12. Сприяння підтримки екологічної рівноваги
13. Форми природозаповідних об'єктів (смугові, квадратні, кон'югативні, тощо)
14. Основні міжнародні законодавчі акти (конвенції) в галузі збереження біорізноманіття
15. Основні законодавчі акти України в галузі збереження біорізноманіття
16. Червона книга світу
17. Червона книга України
18. Зелена книга України
19. Категорії заповідних об'єктів
20. Класифікація заповідних об'єктів
21. Біосферні заповідники (резервати): визначення, характеристика, завдання
22. Державні заповідники: визначення, характеристика, завдання
23. Національні парки: визначення, характеристика, завдання
24. Охоронна ландшафтна область: визначення, характеристика, завдання
25. Резервати природи: визначення, характеристика, завдання
26. Державні заказники природи і пам'ятки природи: визначення, характеристика, завдання
27. Парки та пам'ятки природи: визначення, характеристика, завдання
28. Охоронні витвори природи: визначення, характеристика, завдання
29. Науково-дослідні ділянки як категорія заповідного фонду
30. Єдина класифікація заповідних екосистем
31. Програма перспективного розвитку заповідної справи в Україні
32. Категорії заповідних об'єктів в Україні
33. Національні природні парки в Україні
34. Регіональні природні парки в Україні
35. Заповідники в Україні
36. Заказники в Україні
37. Заповідні урочища
38. Ботанічні сади в Україні
39. Парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва

40. Дендрологічні парки в Україні
41. Оптимальна площа і структура природно-заповідних територій
42. Використання природно-заповідних об'єктів для проведення моніторингу навколишнього середовища
43. Екологічний моніторинг та його значення
44. Види моніторингу в системі об'єктів та територій ПЗФ
45. Наукова робота в заповідниках і національних природних парках
46. Літопис природи і його значення
47. Літопис природи і періодичні дослідження
48. Складові Літопису природи та узагальнення результатів досліджень
49. Управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду
50. Порядок створення й оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду
51. Державний кадастр територій і об'єктів ПЗФ
52. Зміст і порядок ведення кадастру територій та об'єктів ПЗФ
53. Охорона територій та контроль за дотриманням режиму заповідних територій
54. Державний та громадський контроль за дотриманням режиму територій та об'єктів ПЗФ
55. Відповідальність за порушення режиму природно-заповідних об'єктів
56. Міжнародна діяльність України у заповідній галузі
57. Принципи та критерії виділення заповідних територій
58. Державний кадастр територій та об'єктів ПЗФ України
59. Участь громадськості у природоохоронній діяльності
60. Основні міжнародні законодавчі акти (конвенції) в галузі збереження біорізноманіття.

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Мультимедійні презентації за матеріалами навчальної дисципліни.
2. Навчальні відеофільми.
3. Електронна бібліотека з матеріалами навчальної дисципліни.
4. Матеріали на платформі для дистанційного навчання:
<https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=13978>.

7.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для здобувачів освіти з інвалідністю

Мультимедійні матеріали

1. Презентації відповідно до тематики теоретичного курсу.

Для інклюзивного навчання:

- методики диференційованого підходу до процесу навчання й оцінювання знань, умінь і здібностей здобувачів освіти з інвалідністю;
- дистанційні програми навчання для здобувачів освіти із проблемами слуху і порушеннями опорно-рухового апарату.
- спеціалізовані комп'ютерні програми для навчання осіб з інвалідністю;
- забезпечення осіб із проблемами зору спеціальною літературою: книгами, підручниками, навчальними посібниками, журналами, надрукованими шрифтом Брайля та укрупненим шрифтом, і звуковими комп'ютерними програмами;
- наявність аудіовізуальних засобів навчання, спеціальної навчально-методичної літератури в електронному, друкованому, аудіовізуальному форматах для осіб з інвалідністю;
- дидактичні матеріали та засоби навчання осіб з інвалідністю для дистанційної та відкритої форм здобуття освіти.

7.2. Глосарій (термінологічний словник)

1. **Аборигенний вид:** Вид, що історично сформувався та постійно проживає на певній території.
2. **Адаптація:** Пристосування організмів до умов навколишнього середовища.
3. **Акліматизація:** Пристосування інтродукованого виду до нових умов існування.
4. **Антропогенний вплив:** Вплив діяльності людини на довкілля.
5. **Ареал:** Область поширення певного виду організмів.
6. **Асиміляція:** Процес засвоєння живими організмами поживних речовин.
7. **Асоціація (біологічна):** Угрупування рослин або тварин, що характеризується певним видовим складом і умовами існування.
8. **Аутекологія:** Розділ екології, що вивчає взаємозв'язки окремих видів з навколишнім середовищем.
9. **Біогеографія:** Наука про закономірності географічного поширення живих організмів та їхніх угруповань.
10. **Біоіндикація:** Оцінка стану довкілля за допомогою живих організмів.
11. **Біокоридор:** Територія або смуга, що з'єднує окремі природні ділянки та забезпечує міграцію видів.
12. **Біомаса:** Сумарна маса живих організмів, що припадає на одиницю площі або об'єму.
13. **Біорізноманіття:** Різноманітність живих організмів на всіх рівнях організації живої природи.
14. **Біосфера:** Сукупність усіх живих організмів Землі та середовища їхнього існування.
15. **Біоценоз:** Сукупність взаємопов'язаних популяцій різних видів, що населяють певну територію (біотоп).
16. **Біотоп:** Однорідна за абіотичними факторами ділянка середовища існування певного біоценозу.
17. **Браконьєрство:** Незаконне полювання, рибальство або збирання дикорослих рослин.
18. **Буферна зона:** Територія, що оточує заповідну територію та призначена для пом'якшення негативного антропогенного впливу.
19. **Вертикальна зональність:** Закономірна зміна природних умов і біоценозів з висотою в горах.
20. **Вид (біологічний):** Група особин, що мають спільні морфологічні, фізіологічні та генетичні ознаки, здатні вільно схрещуватися і давати плідне потомство.
21. **Видове різноманіття:** Кількість різних видів, що мешкають на певній території.
22. **Відновлення екосистем:** Заходи, спрямовані на повернення деградованих екосистем до їхнього природного стану.
23. **Водно-болотні угіддя:** Території, постійно або тимчасово вкриті водою, що мають специфічну рослинність і тваринний світ.
24. **Вразливий вид:** Вид, чисельність якого швидко скорочується і який може опинитися під загрозою зникнення.
25. **Генетичне різноманіття:** Різноманітність генетичного матеріалу всередині видів та між ними.
26. **Геоботаніка:** Наука про закономірності поширення рослинного покриву Землі.
27. **Головний природоохоронний об'єкт:** Вид, екосистема або інший елемент природи, для охорони якого створюється заповідна територія.
28. **Гранично допустимі концентрації (ГДК):** Нормативи вмісту шкідливих речовин у довкіллі, які не повинні спричиняти негативних наслідків для здоров'я людини та стану екосистем.

29. **Дендрологічний парк:** Територія, на якій культивуються з метою збереження та демонстрації різні види дерев і чагарників.
30. **Депопуляція:** Зменшення чисельності популяції.
31. **Деградація екосистем:** Погіршення стану та функціонування екосистем внаслідок природних або антропогенних факторів.
32. **Динаміка популяцій:** Зміни чисельності та структури популяцій у часі.
33. **Домінантний вид:** Вид, який чисельно переважає в певному біоценозі та визначає його структуру.
34. **Дослідження екологічні:** Наукові дослідження, спрямовані на вивчення взаємозв'язків між живими організмами та їхнім середовищем існування.
35. **Екологічна мережа:** Система взаємопов'язаних природних територій, що забезпечує збереження біорізноманіття та екологічну стабільність.
36. **Екологічна ніша:** Сукупність усіх факторів середовища, необхідних для існування певного виду.
37. **Екологічний моніторинг:** Система спостережень за станом довкілля та прогнозування його змін.
38. **Екологічний паспорт:** Документ, що містить інформацію про екологічний стан підприємства, території або об'єкта.
39. **Екологічні фактори:** Елементи середовища, що впливають на живі організми.
40. **Екосистема:** Сукупність живих організмів (біоценоз) та їхнього неживого середовища (біотоп), що перебувають у тісному взаємозв'язку та утворюють стійку функціональну одиницю.
41. **Ендемік:** Вид, поширений лише на певній обмеженій території.
42. **Ерозія ґрунтів:** Руйнування та змивання верхнього шару ґрунту водою або вітром.
43. **Естуарій:** Одногорлова ділянка річки, що впадає в море або озеро, де відбувається змішування прісної та солоної води.
44. **Етологія:** Наука поведінку тварин.
45. **Заказник:** Природоохоронна територія, створена з метою збереження та відтворення певних природних комплексів або окремих видів.
46. **Заповідна зона:** Територія національного природного парку або заповідника з найсуворішим режимом охорони, призначена для збереження природних процесів та екосистем у їхньому природному стані.
47. **Заповідна справа:** Комплекс наукових, практичних та правових заходів, спрямованих на збереження біорізноманіття та природних екосистем.
48. **Заповідник:** Природоохоронна територія, створена для збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів з усією сукупністю їхніх компонентів.
49. **Збереження біорізноманіття:** Комплекс заходів, спрямованих на підтримання різноманітності живих організмів на всіх рівнях організації життя.
50. **Зниклий вид:** Вид, останні представники якого вимерли.
51. **Зоологічний парк:** Територія, на якій утримуються в неволі дикі тварини з метою їхнього збереження, розмноження та демонстрації.
52. **Інвазійний вид:** Чужорідний вид, який поширюється на новій території та становить загрозу для місцевих екосистем і біорізноманіття.
53. **Інвентаризація біорізноманіття:** Облік та опис усіх видів живих організмів, що мешкають на певній території.
54. **Індикатори екологічного стану:** Види або екологічні показники, за якими можна судити про стан довкілля.
55. **Інтродукція:** Переселення видів живих організмів за межі їхнього природного ареалу.

56. **Кадастр природно-заповідного фонду:** Зібрання відомостей про всі території та об'єкти природно-заповідного фонду України.
57. **Категорії природно-заповідного фонду:** Класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду за їхнім природоохоронним значенням та режимом охорони.
58. **Конвенція про біологічне різноманіття:** Міжнародна угода, спрямована на збереження біологічного різноманіття, стале використання його компонентів та справедливий розподіл вигод від використання генетичних ресурсів.
59. **Консорція (біологічна):** Співжиття організмів різних видів, які отримують взаємну вигоду або один з яких залежить від іншого.
60. **Концепція сталого розвитку:** Підхід до розвитку суспільства, що передбачає задоволення потреб сучасного покоління без шкоди для можливостей майбутніх поколінь задовольняти свої потреби.
61. **Ландшафт:** Природний територіальний комплекс, що характеризується певним поєднанням рельєфу, клімату, вод, ґрунтів, рослинного і тваринного світу.
62. **Лімітуючий фактор:** Фактор середовища, який найбільше обмежує існування виду або розвиток екосистеми.
63. **Лісові заказники:** Заказники, створені з метою збереження цінних лісових масивів.
64. **Матриця (екологічна):** Основний тип ландшафту, що оточує окремі ділянки природних екосистем.
65. **Мезофауна:** Дрібні безхребетні тварини, що мешкають у ґрунті та лісовій підстилці.
66. **Міграція видів:** Переміщення тварин з одних місць проживання в інші.
67. **Мікроклімат:** Кліматичні умови невеликої ділянки території, що відрізняються від загального клімату місцевості.
68. **Моніторинг біорізноманіття:** Система спостережень за станом та змінами біологічного різноманіття.
69. **Музей природи:** Науково-освітня установа, що здійснює збирання, вивчення, збереження та експонування природничих колекцій.
70. **Національна екологічна мережа:** Сукупність територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших природних територій, що мають особливу екологічну цінність і об'єднуються з метою збереження біорізноманіття та забезпечення екологічної стабільності.
71. **Національний природний парк:** Природоохоронна, рекреаційна, науково-дослідна та культурно-освітня установа, що створюється з метою збереження, відтворення та раціонального використання особливо цінних природних комплексів і об'єктів, які мають природоохоронне, наукове, естетичне, рекреаційне та оздоровче значення.
72. **Об'єкт природно-заповідного фонду:** Ділянка суші або водного простору з природними комплексами та об'єктами, що мають особливу екологічну, наукову, естетичну, рекреаційну або іншу цінність і щодо яких встановлено особливий режим охорони.
73. **Оптимальний фактор:** Фактор середовища, при якому життєдіяльність організму є найбільш інтенсивною.
74. **Охорона видів:** Комплекс заходів, спрямованих на збереження популяцій рідкісних та зникаючих видів.
75. **Охоронювана територія:** Територія, для якої встановлено певний режим охорони з метою збереження її природної цінності.
76. **Пам'ятка природи:** Окремі унікальні природні утворення, що мають наукове, історичне, культурно-пізнавальне та естетичне значення і перебувають під охороною держави.

77. **Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва:** Особливо цінні зразки садово-паркового мистецтва, що перебувають під охороною держави.
78. **Первинна сукцесія:** Розвиток рослинності на раніше безжиттєвій території.
79. **Пестициди:** Хімічні речовини, що використовуються для боротьби зі шкідниками та хворобами рослин і тварин.
80. **Популяція:** Сукупність особин одного виду, що населяють певну територію та вільно схрещуються між собою.
81. **Природний заповідник:** Територія, створена для збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів з усією сукупністю їхніх компонентів.
82. **Природно-заповідний фонд (ПЗФ):** Ділянки суші і водного простору, природні комплекси та об'єкти, що мають особливу екологічну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність і перебувають під охороною держави.
83. **Природоохоронна діяльність:** Комплекс заходів, спрямованих на збереження та відтворення природних ресурсів і екосистем.
84. **Промислові види:** Види рослин і тварин, які використовуються людиною в господарській діяльності.
85. **Протиерозійні заходи:** Комплекс заходів, спрямованих на запобігання та боротьбу з ерозією ґрунтів.
86. **Раритетний вид:** Рідкісний вид, що має обмежене поширення або невелику чисельність популяцій.
87. **Реакліматизація:** Повторне вселення видів на території, де вони раніше мешкали, але зникли.
88. **Регіональний ландшафтний парк:** Природоохоронна рекреаційна установа регіонального значення, що створюється з метою збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів та об'єктів, а також забезпечення умов для організованого ¹ відпочинку населення. ²
89. **Регуляція чисельності:** Заходи, спрямовані на підтримання оптимальної чисельності певних видів.
90. **Рекреація:** Відпочинок, відновлення сил і здоров'я людини на природі.
91. **Реліктовий вид:** Вид, що зберігся до наших днів як залишок давніх флор або фаун.
92. **Ресурсний заказник:** Заказник, створений з метою збереження та відтворення промислових видів рослин і тварин.
93. **Санітарна зона:** Територія навколо промислових підприємств та інших об'єктів, що встановлюється з метою зменшення шкідливого впливу на довкілля та здоров'я населення.
94. **Симбіоз:** Форма співіснування організмів різних видів, при якій вони отримують взаємну вигоду.
95. **Синантропні види:** Види рослин і тварин, існування яких тісно пов'язане з діяльністю людини.
96. **Система заповідних територій:** Сукупність усіх територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
97. **Сталий розвиток:** Розвиток суспільства, що забезпечує задоволення потреб сучасного покоління без шкоди для можливостей майбутніх поколінь.
98. **Сезонні міграції:** Регулярні переміщення тварин за сезонами.
99. **Середовище існування:** Сукупність умов, що оточують організм.
100. **Сертифікація сталого лісокористування:** Оцінка лісового господарства на відповідність принципам сталого розвитку.
101. **Сільськогосподарські угіддя:** Землі для сільського господарства (важливі в контексті збереження біорізноманіття).

102. **Система екологічного менеджменту:** Організація управління екологічними аспектами діяльності.
103. **Спеціальне використання природних ресурсів:** Регульоване використання природних багатств.
104. **Список Бернської конвенції:** Перелік охоронюваних видів Європи.
105. **Список Боннської конвенції:** Перелік охоронюваних мігруючих видів.
106. **Стан популяції:** Характеристики чисельності та структури популяції.
107. **Стенотопний вид:** Вид, пристосований до вузького спектру умов.
108. **Стратегія збереження біорізноманіття:** Довгостроковий план дій для збереження біорізноманіття.
109. **Структура екосистеми:** Склад та організація компонентів екосистеми.
110. **Сукцесія екологічна:** Послідовна зміна екосистем на певній території.
111. **Супутниковий моніторинг:** Спостереження за довкіллям з космосу.
112. **Стійкість екосистеми:** Здатність екосистеми до відновлення після порушень.
113. **Схема екологічної мережі:** Картографічне зображення екомережі.
114. **Созологія:** Наука про збереження видів.
115. **Спеціалізовані природоохоронні установи:** Організації, що займаються охороною природи.
116. **Територія природно-заповідного фонду:** Ділянка суші або води, що має особливу природоохоронну цінність.
117. **Техногенний вплив:** Вплив, зумовлений промисловою та іншою технічною діяльністю людини.
118. **Туризм екологічний (екотуризм):** Відповідальна подорож до природних територій, що сприяє їхньому збереженню та добробуту місцевого населення.
119. **Угруповання (біологічне):** Стійке об'єднання популяцій різних видів, що населяють певну територію та взаємодіють між собою.
120. **Унікальний природний об'єкт:** Природне утворення, що має виняткову наукову, естетичну або іншу цінність.
121. **Урбанізація:** Процес зростання міст та посилення їхньої ролі в житті суспільства, що може мати негативний вплив на природні екосистеми.
122. **Фактори абіотичні:** Неживі компоненти навколишнього середовища (температура, вологість, освітленість тощо).
123. **Фактори біотичні:** Вплив живих організмів один на одного.
124. **Флора:** Сукупність видів рослин, що зростають на певній території.
125. **Фоновий вид:** Вид, який є звичайним і численним у певному біоценозі.
126. **Фотоперіодизм:** Реакція організмів на тривалість світлового дня.
127. **Фітоценоз:** Рослинне угруповання, що характеризується певним видовим складом та структурою.
128. **Хемосинтез:** Процес синтезу органічних речовин з неорганічних за рахунок енергії, що вивільняється при окисненні неорганічних сполук.
129. **Хижацтво:** Форма взаємозв'язків між організмами, при якій один організм (хижак) полює на інший (жертву) та використовує його як джерело живлення.
130. **Хронічний вплив:** Тривалий вплив низьких концентрацій шкідливих речовин на організми та екосистеми.
131. **Ценопопуляція:** Сукупність особин певного виду рослин, що ростуть в межах одного фітоценозу.
132. **Червона книга:** Список видів, що перебувають під загрозою зникнення.
133. **Чисельність популяції:** Кількість особин у популяції.
134. **Шкала екологічна:** Ряд значень певного екологічного фактора, що відображає його вплив на організми.

135. **Ядро екологічної мережі:** Ключові природні території, що мають найвищу природоохоронну цінність і забезпечують збереження основних елементів біорізноманіття.

7.3. Рекомендована література

Основна

1. Заповідна справа у схемах, таблицях і картах: навчальний посібник. / Г.А. Сербенюк, С.Д. Павлюк. Київ : НУБіП України, 2024. 224 с.
2. Заповідна справа: навчально-методичний посібник для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» зі спеціальностей 101 Екологія, 205 Лісове господарство усіх форм навчання / упоряд.: І.А. Чемерис, Л.І. Білик, О.М. Дзюбенко. Черкаси: ЧДТУ, 2022. 188 с. Режим доступу: <http://elib.chdtu.edu.ua/e-books/4705/>.
3. Бургаз О.А., Грудєв П.Х., Кур'янова С.О. Заповідна справа: конспект лекцій. Одеса: Одеський державний екологічний університет, 2022. 150 с.
4. Василюк О. Функціональна класифікації територій природнозаповідного фонду України: історія формування та міжнародний аспект. GEO&BIO. 2019. Том 18. С. 3–20.
5. Данілова О.М., Ємчук Т.В. Заповідна справа та організація туристично-рекреаційної діяльності на територіях природно-заповідного фонду: навч. посібник. Чернівці : ЧНУ, 2019. 328 с.
6. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа. Вид-во Богдан. 2023. 392 с. Режим доступу: <https://ridmi.com.ua/ru/product/pryrodno-zapovidna-sprava-ebook/>.

Додаткова

1. Втрачені об'єкти та території природно-заповідного фонду. Режим доступу: https://uncg.org.ua/wpcontent/uploads/2021/03/Vtracheni_objekty_ta_terytorii_PZF_2020_.pdf.
2. Залучення громадськості та науковців до проектування мережі Емеральд (Смарагдової мережі) в Україні / К. В. Полянська, К. А. Борисенко, П. Павлчик (Paweł Pawłaczyk), О. В. Василюк, О. Ю. Марущак, Д. В. Ширяєва, А. А. Куземко, О. С. Оскірко та ін. / під ред. д.б.н. А. Куземко. Київ, 2017. 304 с.

Публікації викладачів за ОП «Терапевтичне садівництво»

1. Баранський Д.В, Глеваський В.І., Ілюк Н.А. Інноваційні методи підвищення стійкості агроєкосистем до посухи. Taurida Scientific Herald. 2024. №139. (Подано до друку)
2. Бобось І.М., Завадська О.В., Ілюк Н.А. Технології вирощування перцю овочевого для свіжого споживання, зберігання і переробки: монографія. К. : «ЦП «Компринт», 2024. 287 с.
3. Бобось І.М., Завадська О.В., Ілюк Н.А. Вплив біологічно активних речовин на продуктивність, якість свіжої і переробленої продукції цибулі та коренеплодів. К. : ЦП «Компринт», 2021, 320 с.
4. Мовчан В.О. Сад екологічний = сад терапевтичний. Збірник тез форуму «І Всеукраїнський форум «Гарденотерапія – терапія заради майбутньо-

го», 17 травня 2024 року. Запоріжжя, Україна. С. 8 – 10. Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1kA7ul0_QBdHjnuti0bLIlwlQsq-8Y7vi/view

5. Melezhyk O.V., Iliuk N.A., Movchan V.O. Prospective Species for Phytorecultivation Urban Environment and High-quality Ecosystem Services. pp. 57 - 59. The driving force of science and trends in its development: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the VI International Scientific and Theoretical Conference, June 21, 2024. Coventry, United Kingdom: International Center of Scientific Research. ISBN 979-8-88955-773-9 (series). DOI 10.36074/scientia-21.06.2024.

6. Мовчан В.О., Зінчук Н.А. Сучасне озеленення перетинів міських магістралей Києва: проблеми та рішення. Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції «Інновації в архітектурі, дизайні та мистецтві: до 100-річчя факультету архітектури НАОМА», 23-24 травня 2024 р. С. 119-121.

7. Мовчан В.О., Зінчук Н.А. Гарденотерапія як інструмент реабілітації та соціалізації людей з інвалідністю в умовах війни та повоєнного відновлення України. Матеріали XXIII міжнародної науково-практичної конференції «Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики», 29-30 листопада 2023 р. С.111-114.

8. Мовчан В.О., Зінчук Н.А. Зелені зони міських просторів та їх значення у соціально-реабілітаційній роботі осіб з інвалідністю. Матеріали XXIII міжнародної науково-практичної конференції «Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики», 29-30 листопада 2023 р. С. 432-435.

9. Мовчан В.О., Мележик О.В., Ілюк Н.А., Сергійчук Н.М. Спеціалізовані екологічні стежки – перспективний напрям гарденотерапії. Матеріали XIII Міжнародної Інтернет-конференції «Соціальні та екологічні технології: актуальні проблеми теорії і практики», Мелітополь, 19-21 січня, 2021 року, /за заг. ред. В. І. Лисенка, Н. М. Сурядної. Мелітополь : ТОВ «Колор Принт», 2021. 288 с. ISBN 978-617-7882-05-2. С. 211-213.

10. Мовчан В.О., Розум В.М. Гарденотерапія у формуванні інклюзивного середовища. Матеріали XXI Міжнародної науково-практичної конференції «Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики», Київ, 24–25 листопада 2021 р. С. 246-248.

11. Ілюк Н., Костенко І., Бідолах Д. Вплив антропогенної діяльності на природні ресурси: пошук стійких моделей розвитку. Biota. Human. Technology. 2024. №2. С. 77-88. DOI: 10.58407/bht.2.24.7

12. Zavadzka O., Iliuk N., Ivanytska A., Semenenko S., & Mykhailyn V. Suitability of Potato Tubers of Different Varieties for Processing. Scientific Reports of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. 2024. No. 20(4). pp. 20-30. DOI:10.31548/dopovidi/3.2024.20

13. Ковалевська О.Е. Гуманітарні потреби сьогодення та широке застосування колірних гармоній для оптимізації психоемоційного стану людини // Збірник тез доповідей XXIV Міжнародної науково-практичної конференції

«Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики», 26-28 листопада 2024 року, Київ. Подано до друку.

Публікації здобувачів освіти за ОП «Терапевтичне садівництво»

1. Висоцька Т.В. Спільність принципів пермакультури та терапевтичного садівництва і методи їх використання. Молодь: освіта, наука, духовність: тези доповідей XXI Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих вчених, 16-18 квітня 2024 року, Київ. К. : Університет «Україна». С. 735-738. Режим доступу:

https://uu.edu.ua/upload/Nauka/Molod_osvita_nauka_duhovnist/2024/molod24.pdf.

2. Висоцька Т.В. Природоорієнтовані рішення для створення міських терапевтичних просторів. Інновації у садово-парковому господарстві України : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених, Біла Церква, 31 жовтня 2024 року. С. 11-13. Режим доступу:

https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/tezy/tezy_innovac_sad-park_31.10.2024.pdf.

3. Воробйова І.М. Специфіка проєктування терапевтичних садів для дітей та молоді. Збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-іноваційний простір в умовах воєнного часу», 18-19 квітня 2024 року, Запоріжжя, Україна. С. 668-669. Режим доступу: <https://cutt.ly/4esZwKB5>.

4. Воробйова І.М. Необхідність впровадження біорізноманіття та пермакультурних рішень в ландшафтах українських населених пунктів. Збірник тез доповідей Всеукраїнської наукової конференції студентів і молодих учених «Молодь: освіта, наука, духовність», 16-17 квітня 2024 року, Київ. С. 741-743. Режим доступу:

https://uu.edu.ua/upload/Nauka/Molod_osvita_nauka_duhovnist/2024/molod24.pdf.

5. Воробйова І.М. Терапевтичні сади для дітей дошкільного віку: огляд міжнародного досвіду, який можна використати в Україні. Збірник тез доповідей XXIV Міжнародної науково-практичної конференції: «Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики», 26-28 листопада 2024 року, Київ. Подано до друку.

https://uu.edu.ua/news/khkhiv_mizhnarodna_naukovo_praktichna_konferentsiya.

6. Орлова О.М. Вітчизняні та зарубіжні тенденції розвитку міського ландшафтного дизайну. Збірник тез доповідей Всеукраїнської наукової конференції студентів і молодих учених «Молодь: освіта, наука, духовність», 16-17 квітня 2024 року, Київ. С. 775-778. Режим доступу: https://uu.edu.ua/upload/Nauka/Molod_osvita_nauka_duhovnist/2024/molod24.pdf.

7. Орлова О.М. Підготовка фахівців садово-паркового господарства на засадах пермакультури. Збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Колесніковські читання», 19 листопада 2024 року, Харків. Подано до друку.

8. Філіпчук М.І. Створення зеленої кімнати у терапевтичному саду. Збірник тез доповідей Всеукраїнської наукової конференції студентів і молодих учених «Молодь: освіта, наука, духовність», 16-17 квітня 2024 року, Київ. С. 775-778. Режим доступу: https://uu.edu.ua/upload/Nauka/Molod_osvita_nauka_duhovnist/2024/molod24.pdf.

9. Філіпчук М.І. Уроки садівництва: навчання і реабілітація. Збірник тез доповідей XXIV Міжнародної науково-практичної конференції «Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики», 26-28 листопада 2024 року, Київ. Подано до друку. https://uu.edu.ua/news/khkhiv_mizhnarodna_naukovo_praktichna_konferentsiya.

10. Випускна кваліфікаційна робота на тему: «Створення терапевтичних просторів на територіях закладів освіти». Виконала здобувачка освіти групи ЗТС-23-1м освітнього ступеня «магістр» спеціальності 206 Садово-паркове господарство освітньої програми «Терапевтичне садівництво» Філіпчук Марина Іванівна. Науковий керівник: к.пед.н., доц. Зінчук Наталія Анатоліївна. Київ, 2025. 95 с. Режим доступу: <https://vo.uu.edu.ua/mod/folder/view.php?id=591079>.

11. Випускна кваліфікаційна робота на тему: «Пермакультурні принципи організації озеленення прибудинкової території міст». Виконала здобувачка освіти ЗТС-23-1м освітнього ступеня «магістр» спеціальності 206 Садово-паркове господарство освітньої програми «Терапевтичне садівництво» Орлова Олена Миколаївна. Науковий керівник: к.б.н. Мовчан Валентина Олексіївна. Київ, 2025. 71 с. Режим доступу: <https://vo.uu.edu.ua/mod/folder/view.php?id=591079>.

12. Випускна кваліфікаційна робота на тему: «Контейнерний сад у гарденотерапії». Виконала здобувачка освіти групи ЗТС-23-1м освітнього ступеня «магістр» спеціальності 206 Садово-паркове господарство освітньої програми «Терапевтичне садівництво» Панченко Марина Олександрівна. Науковий керівник: к.б.н. Мовчан Валентина Олексіївна. Київ, 2025. 95 с. Режим доступу: <https://vo.uu.edu.ua/mod/folder/view.php?id=591079>.

13. Випускна кваліфікаційна робота на тему: «Організація терапевтичного простору на території закладу дошкільної освіти». Виконала здобувачка освіти групи ЗТС-23-1м освітнього ступеня «магістр» спеціальності 206 Садово-паркове господарство освітньої програми «Терапевтичне садівництво» Воробйова Інна Миколаївна. Науковий керівник: к.пед.н., доцент Зінчук Наталія Анатоліївна. Київ, 2025. 82 с.

14. Випускна кваліфікаційна робота на тему: «Український пряно-ароматичний терапевтичний сад на принципах пермакультури». Виконала здобувачка освіти групи ЗТС-23-1м освітнього ступеня «магістр» спеціаль-

ності 206 Садово-паркове господарство Висоцька Тетяна Валеріївна. Науковий керівник: к.б.н. Мовчан Валентина Олексіївна. Київ, 2025. 79 с.

15. КУРСОВА РОБОТА з дисципліни: «Технології терапевтичного садівництва» на тему: «Укріплення та оформлення схилів ділянки в терапевтичному садівництві» здобувачки освіти 1 курсу групи ЗТС-23-1м спеціальності 206 Садово-паркове господарство Орлової Олени Миколаївни. Науковий керівник: Мовчан В.О., к.б.н.. Київ, 2024. 33 с.

16. КУРСОВА РОБОТА з дисципліни: «Технології терапевтичного садівництва» на тему: «Пермакультурні принципи та лікарські рослини у терапевтичному садівництві» здобувачки освіти 1 курсу групи ЗТС-23-1м спеціальності 206 Садово-паркове господарство Висоцької Тетяни Валеріївни. Науковий керівник: Мовчан В.О., к.б.н. Київ, 2024. 43 с.

17. КУРСОВА РОБОТА з дисципліни: «Технології терапевтичного садівництва» на тему: «Терапевтичні сади для дітей молодшого віку: вибір рослин та варіанти активностей» здобувачки освіти 1 курсу групи ЗТС-23-1м спеціальності 206 Садово-паркове господарство Воробйової І.М. Науковий керівник: Мовчан В.О., к.б.н. Київ, 2024. 22 с.

18. КУРСОВА РОБОТА з дисципліни: «Технології терапевтичного садівництва» на тему: «Характеристики та складові елементи терапевтичного саду на прикладі країн Європи та США» здобувачки освіти 1 курсу групи ЗТС-23-1м спеціальності 206 Садово-паркове господарство Панченко Марини Олександрівни. Науковий керівник: Мовчан В.О., к.б.н. Київ, 2024. 41 с.

19. КУРСОВА РОБОТА з дисципліни: «Технології терапевтичного садівництва» на тему: «Застосування вертикального озеленення у саденотерапії» здобувачки освіти 1 курсу групи ЗТС-23-1М спеціальності 206 Садово-паркове господарство ОП «Терапевтичне садівництво» Філіпчук Марини Іванівни Науковий керівник: Мовчан В.О., к.б.н. Київ, 2024. 37 с.

20. КУРСОВА РОБОТА з дисципліни: «Розробка та супровід пермакультурних проєктів» на тему: «Використання пермакультурних підходів до проєктування приватних просторів» здобувачки освіти І курсу групи ЗЕК-1м-23 спеціальності 101 Екологія, ОПП «Конструктивна екологія та пермакультура» Зошак Лілії Михайлівни. Науковий керівник: Зінчук Н.А., к.б.н., доц. Київ, 2024. 56 с.

7.4. Інформаційні ресурси

(нормативна база, джерела Інтернет, адреси бібліотек тощо)

1. Природно-заповідний фонд України – <https://pzf.land.kiev.ua/>
2. Смарагдова мережа України – <http://emerald.net.ua>
3. Праліси України – <http://gis-wwf.com.ua/>
4. Червона книга України – <https://redbook-ua.org/>
5. Законодавство України URL – <http://zakon.rada.gov.ua/>
6. Міністерство екології та природних ресурсів України – <https://menr.gov.ua/>

8. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне матеріально-технічне забезпечення
Лекція	—	—
Практичне заняття	Завдання для набуття вмінь та навичок	Навчальна аудиторія №305, 303, корп. 3